
Bijlage A Internationaal afstemmingsdocument Rijn

Rijn, deel A Rijn; stand van zaken internationale coördinatie

1. Inleiding

De landen in het internationale stroomgebieddistrict Rijn stellen gezamenlijk een overkoepelend stroomgebiedbeheerplan voor het gehele internationale stroomgebieddistrict Rijn op. Dit internationale beheerplan wordt ook wel aangeduid als 'Rijn, deel A', en is te vinden op de website <http://www.iksr.org>.

De landen in het Rijnstroomgebied hebben op basis van de gezamenlijke beschrijving en beoordeling van milieueffecten (2005) een lijst gemaakt van de belangrijke grensoverschrijdende beheerkwesties. De internationale coördinatie richt zich vooral op deze problemen. Daarnaast beperkt de internationale coördinatie zich tot de rivier de Rijn en zijn belangrijke zijrivieren, de kust- en overgangswateren alsmede de Waddenzee.

2. Werkproces

Voor de internationale coördinatie van de implementatie van de KRW voor het stroomgebieddistrict Rijn is gebruik gemaakt van de infrastructuur van de Internationale Commissie ter bescherming van de Rijn (ICBR). In de ICBR participeren de EU-lidstaten Duitsland, Frankrijk, Nederland en Luxemburg alsmede niet EU-lidstaat Zwitserland. Omdat ook Oostenrijk, België/Wallonië en Italië alsmede niet EU-lid Liechtenstein tot het Rijndistrict behoren is een samenwerkingsverband aangegaan (het Coördineringscomité Rijn), waarbij de infrastructuur van ICBR is gebruikt en waarbij alle genoemde landen samenwerken teneinde de internationale coördinatie van de implementatie van de KRW vorm te geven. Dit betekent dus ook dat een tweetal niet-EU landen hieraan hun medewerking verlenen. Er zijn geen bevoegdheden aan het Coördineringscomité Rijn of de ICBR overgedragen.

3. Inhoud SGBP Rijn deel A

3.1 Beschrijving

In 2005 hebben de landen gezamenlijk de overkoepelende KRW Artikel 5-rapportage voor het internationale Rijndistrict uitgebracht. Daarin staan op hoofdlijnen de kenmerken, beoordeling van de milieueffecten van menselijke activiteiten en een economische analyse van het watergebruik voor het gehele stroomgebieddistrict. Daarnaast is in 2007 een gezamenlijk rapport over monitoring uitgebracht. Het Rijn deel A-rapport gebruikt beide rapporten als uitgangspunt. Voor het internationale stroomgebiedbeheerplan Rijn zijn een aantal zaken nader uitgewerkt.

Ten behoeve van de afstemming van de ecologische doelen voor de hoofdstroom en belangrijke zijrivieren is een gezamenlijke ecologische typologie opgesteld.

3.2 Belangrijke beheerkwesties

In het Rijndistrict zijn de navolgende beheerkwesties aangegeven die een internationaal karakter hebben en die ook een internationaal gecoördineerde aanpak vragen:

- herstel biologische passeerbaarheid, verhoging diversiteit aan habitats;
- vermindering lozingen uit diffuse bronnen (nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, metalen, gevaarlijke stoffen afkomstig uit historische verontreinigingen etc.);
- verdere reductie belastingen door industriële en communale puntbronnen;
- op elkaar afstemmen van gebruiksfuncties van water (scheepvaart, energieopwekking, bescherming tegen hoogwater, gebruiksfuncties met ruimtelijke consequenties enz.) en milieudoelstellingen van de KRW.

3.3 Doelstellingen

Nagenoeg alle waterlichamen in de hoofdstroom van de Rijn, de belangrijke zijrivieren en de overgangswateren zijn sterk veranderd. Een klein deel is kunstmatig (parallelkanalen Bovenrijn, Nieuwe Waterweg).

De landen in het Rijnstroomgebied schatten in dat voor al deze wateren het halen van de doelstellingen in 2015 niet haalbaar is. Er vinden (nog) geen doelverlagingen plaats. Vooralsnog wordt uitgegaan van termijnverlenging.

Uit onderzoek blijkt dat van de prioritaire en prioritaire gevaarlijke stoffen een beperkt aantal de normen overschrijden: ftalaten (DEHP), gebromeerde difenylethers, diuron, cadmium, pentachloorbenzeen, hexachloorbutadieen, HCH, PAK's en TBT. Van de Rijnrelevante stoffen overschrijden de volgende stoffen de desbetreffende norm: zink, koper, ammonium-stikstof, bentazon, dichloorprop en PCB's.

Naast het halen van de nutriëntenconcentraties die passen bij bepaalde watertypen is ten behoeve van de vereisten voor mariene wateren (met name de Waddenzee) voor het Rijnstroomgebied een gezamenlijke stikstof-reductiedoelstelling geformuleerd. De staten, deelstaten en regio's in het internationale Rijnstroomgebieddistrict streven naar een reductie van de totale stikstofvracht met 15-20% door vermindering van de stikstoflozingen aan de bron. Daartoe zijn per land in het internationale Rijndistrict de totale stikstofemissies weergegeven voor het jaar 2000, de actuele emissies en de prognose van de emissies in 2015 die het gevolg zijn van geplande stikstofmaatregelen. Voor Nederland zijn dit de geplande maatregelen conform bestaand beleid (3^e Nitraatactieprogramma). De prognose is dat met de aangegeven maatregelen de nutriëntenormen in 2015 niet worden gehaald, zodat een gezamenlijke termijnverlenging is voorzien.

Verder is een gezamenlijke aanpak gestart op het gebied van de klimaatverandering. De landen onderzoeken gezamenlijk welke kwantitatieve afvoer- en temperatuurveranderingen ten gevolge van klimaatverandering in de Rijn te verwachten zijn en wat dit betekent voor de functies die het Rijnwater vervult. Daarbij kan worden gedacht aan de effecten van temperatuurverandering op de ecologie, de veiligheid (relatie hoogwater) en de productie van drinkwater uit Rijnwater. De resultaten van deze activiteit zullen hun doorwerking hebben op het tweede stroomgebiedbeheerplan Rijn.

3.4 Stroomgebiedspecifieke stoffen

In Rijnkader zijn op dit moment voor 13 van de 15 stroomgebiedrelevante stoffen waterkwaliteitsnormen afgeleid. Voor PCB wordt aangesloten bij de werkzaamheden op EU-niveau, voor koper is nog geen norm vastgesteld. De internationaal overeengekomen normen hebben de status van werkwaarden. Nederland heeft de normen voor deze stoffen verwerkt in de Besluit kwaliteitseisen en monitoring 2009.

3.5 Effecten van maatregelen

Aanvullende maatregelen om de lozingen van prioritair en prioritair gevaarlijke stoffen nog verder te verminderen zullen op EU-niveau genomen moeten worden. Verder is bij deze stoffen ook de historische belasting een probleem (bijvoorbeeld vervuilde waterbodems). Ondanks alle reeds uitgevoerde en nog te nemen maatregelen zal naar verwachting de ecologische kwaliteit in de hoofdstroom van de Rijn niet zodanig herstellen dat van een natuurlijk watersysteem sprake kan zijn. Zo zullen de waterplanten naar verwachting blijvend last hebben van het feit veel ondiepe delen permanent verdwenen zijn. De golfslag en stroming door scheepvaart belemmert de groei van waterplanten. Ook de ongewervelde waterdiertjes (macrozoöbenthos) zal naar verwachting niet tot een goede ecologische toestand herstellen. Oorzaak is de afname in variatie en dynamiek van het bodemmateriaal (stenen, grind en zand) en afname aandeel substraat dat rijk is aan organische stoffen. Ook de sterke stroming in de gekanaliseerde delen vormt een probleem. Een bijkomend probleem vormt de invloed van niet-inheemse soorten (exoten), veroorzaakt door de uitzetting en verspreiding van exoten door de scheepvaart. De samenstelling en de omvang van de vispopulatie zal blijvend last blijven houden van de (sterk) verminderde toegankelijkheid van paai- en leefgebieden. Dit ondanks het feit dat de bouw van een groot aantal vispassages hier wel zal resulteren in een sterke verbetering van de visstand.